

GEMEENTE GEMERT-BAKEL

KADERNOTA 2020

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	5
1.1 ALGEMEEN	5
1.2 PROCEDURE BEHANDELING KADERNOTA	5
1.3 RESULTATEN KADERNOTA 2020	5
2. FINANCIËLE POSITIE GEMEENTE.....	6
2.1 INLEIDING	6
2.2 JAARREKENING 2018	6
2.3 TOEZICHT PROVINCIE.....	6
3. FINANCIËLE UITGANGSPUNTEN BEGROTING 2020 – 2023	9
3.1 INLEIDING	9
3.2 BASISCIJFERS BEGROTING 2020	9
3.3 RISICO'S	13
3.4 RESERVES EN VOORZIENINGEN	14
3.5 TARIEVEN 2020.....	14
3.6 FISCALE ONTWIKKELINGEN	15
4. DOORKIJK 2020 - 2023.....	16
4.1 INLEIDING	16
4.2 BESLUITVORMING GEMEENTE NA VASTSTELLING MEERJARENRAMING 2019-2022.....	16
4.3 GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN.....	16
4.4 RAMING 3D'S.....	17
4.5 BIJRAMINGEN BUDGETTEN EN WENSEN NIEUW BELEID	18
4.5 NIET OPGENOMEN WENSEN NIEUW BELEID	19
4.6 MAATREGELEN.....	20
5. TOTAALOVERZICHT	21

1. Inleiding

1.1 Algemeen

Jaarlijks formuleert de gemeenteraad in het voorjaar de kaders, uitgangspunten en beleidskeuzes voor de volgende begrotingsjaren in een Kadernota. Deze Kadernota is vervolgens de basis voor verdere uitwerking van de programmabegroting. De programmabegroting 2020-2023 wordt in november 2019 vastgesteld door de gemeenteraad.

Leeswijzer

De opbouw van de Kadernota 2020 is als volgt:

1. Algemene informatie en procedure behandeling Kadernota 2020 in gemeenteraad;
2. Financiële positie gemeente;
3. Financiële uitgangspunten begroting 2020-2023;
4. Financiële doorkijk 2020-2023.

1.2 Procedure behandeling Kadernota

Omschrijving	Wanneer	Wie
Vaststelling Kadernota 2020 door B&W	28 mei 2019	B&W
Verzending Kadernota 2020	29 mei 2019	Griffie
Commissiebehandeling	18, 19, 20 juni 2019	Raad
Vaststelling beantwoording schriftelijke vragen	25 juni 2019	B&W
Vaststelling Kadernota 2020	4 juli 2019	Raad

Bij het verschijnen van deze Kadernota 2020 waren de resultaten van de meicirculaire 2019 nog niet bekend.

1.3 Resultaten Kadernota 2020

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Begrotingssaldo inclusief nieuw beleid en € 250.000 storting weerstandsvermogen	180V	17V	377V	256V

Bedragen maal € 1.000

In hoofdstuk vier wordt de opbouw van dit bedrag nader toegelicht. Op de laatste pagina van deze Kadernota is een cijfermatige samenvatting opgenomen.

2. Financiële positie gemeente

2.1 Inleiding

Uitgangspunt voor de begroting 2020 is de meerjarenbegroting 2019-2022 zoals door de gemeenteraad vastgesteld op 8 november 2018.

Na 8 november 2018 heeft uw gemeenteraad nog besluiten genomen met een structureel karakter. Deze zijn de 3^e financiële rapportage 2018, 1^e financiële rapportage 2019, GAC en Samenstroom. Ook de structurele effecten van de 2^e financiële rapportage 2019 zijn meegenomen in deze Kadernota. Daar dient de gemeenteraad echter nog wel een besluit over te nemen.

2.2 Jaarrekening 2018

De jaarrekening 2018 sluit met een positief saldo van € 781.000. De algemene reserve in deze jaarrekening bedraagt € 185.000 positief. Dit is de stand voor resultaatbestemming 2018. Via resultaatbestemming bepaalt uw gemeenteraad de bestemming van het overschot van € 781.000.

Dit positieve saldo van € 781.000 is exclusief de storting van € 2.765.507 in de Algemene reserve bouwgrond in de jaarrekening 2018. Deze storting is opgebouwd uit winstnemingen (voordeel) en nemen extra voorziening complexen (nadeel) en onder de streep blijft daar de genoemde € 2.765.507 als voordeel over. De Algemene reserve bouwgrond stijgt hierdoor in omvang van € 2.718.000 naar € 5.483.507.

2.3 Toezicht provincie

Vanaf de begroting 2018 valt de gemeente weer onder het repressieve toezicht zoals het merendeel van de andere gemeenten. Criteria om ook voor 2020 weer onder het repressieve toezicht van de provincie te vallen zijn:

- Een positieve algemene reserve;
- In de meerjarenbegroting 2020-2023 moet het begrotingsjaar of uiterlijk de laatste jaarschijf van de meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht zijn;
- Begroting 2020 inzenden voor 15 november 2019 en jaarrekening 2018 voor 15 juli 2019.

Toezicht 3D's in 2020

De provincie had in de begroting 2019 speciale aandacht voor de hoogte van de uitgavenramingen 3D's. Het onderstaande was daarover door de provincie gesteld in hun begrotingscirculaire 2019. Dit is onveranderd gebleven voor 2020.

Tekst toezicht provincie begroting:

“Naar aanleiding van ons onderzoek komen wij tot de volgende aanbevelingen voor de decentralisaties in het sociaal domein. Deze aanbevelingen hebben vooral als doel om -het inzicht in- en de realiteit van de ramingen in de begroting (verder) te verbeteren.

1. Na het invoeren van de nieuwe taken in het sociaal domein in 2015 hebben veel gemeenten begrijpelijk een koppeling gelegd tussen de lasten en ontvangen baten van het rijk. Nu de aparte integratie-uitkering in 2019 opgaat in de algemene uitkering wordt reguliere financiering verkregen, net als voor alle andere gemeentelijke taken. Wij adviseren daarom om de koppeling te laten vervallen en de benodigde dekkingsmiddelen in een integrale afweging te betrekken van alle dekkingsmiddelen. Zeker nu blijkt dat veel gemeenten in 2017 een nadeel verwachten in het sociaal domein en het -zonder aanvullende dekkingsmaatregelen- naar ons oordeel niet reëel is om dan in de (meerjaren)begroting 2019-2022 het uitgangspunt van budgettair neutraal ramen te blijven hanteren.

2. Geef in de (meerjaren)begroting 2019-2022 duidelijk aan op welke uitgangspunten de ramingen zijn gebaseerd en leg hierbij ook een koppeling naar de realisatiecijfers in de jaarrekening 2017.
3. Wanneer er een taakstelling in de (meerjaren)begroting wordt opgenomen dan adviseren wij de raming van deze taakstelling reëel te onderbouwen. Leg daarbij concreet op programmaniveau vast hoe de taakstelling wordt ingevuld en geef daarbij ook aan hoe het proces, dat bij het concretiseren gevolgd gaat worden, eruitziet”

Wij vertalen dit naar de begroting 2020 als volgt:

Uitgangspunten 2020-2023 3D's

De volgende uitgangspunten passen wij toe om de begroting 2020-2023 realistisch te ramen:

- De ramingen 2020-2023 voor programmakosten jeugd, BMS, WMO nieuw en WMO oud zijn op basis van realisatiecijfers jaarrekening 2017 en 2018 en de actuele prognose 2019 afgegeven door de GR Peelgemeenten;
- WMO: Huishoudelijke ondersteuning hier gaan we te maken krijgen met een loontredestijging van 5% in 2020. Dit staat nog los van CAO ontwikkelingen. De verwachting is dat de kosten voor hulpmiddelen en trapliften gaan stijgen. We gaan daar uit van een stijging van 1,5%;
- Jeugd: Er worden momenteel in regionaal verband nieuwe inkoopafspraken met daarbij een nieuwe tarievenstructuur gemaakt. De tarieven worden medio juni 2019 verwacht. De nieuwe tarieven zijn nog niet berekend en afgestemd met aanbieders waardoor nog geen stijgingspercentage bekend is;
- Jeugd: Het woonplaatsbeginsel zal vanaf 01-01-2021 wijzigen. Voor ambulante jeugdhulp is de gemeente waar de jeugdige zijn woonadres heeft volgens de Basisregistratie Personen (BRP) verantwoordelijk. Bij jeugdhulp met verblijf is verantwoordelijk de gemeente waar de jeugdige onmiddellijk voorafgaand aan zijn (eerste) verblijf zijn woonadres in de zin van de Wet basisregistratie personen had. De gemeente waar de jeugdige vandaan komt, blijft dus (financieel) verantwoordelijk voor de jeugdige. De verwachting is dat dit voor onze gemeente weinig financiële gevolgen zal hebben;
- Voor Beschermd Wonen gaan de gelden nu nog naar Helmond als centrumgemeente. De verwachting is dat dit onderdeel per 2021 overgaat naar gemeenten. Bekendmaking van de omvang van de gelden zal in de circulaire gemeentefonds plaatsvinden, verwachting is in de meicirculaire 2020. Verdere afspraken hoe deze gelden in te zetten worden in regionaal verband gemaakt;
- Voor het inrichten van een meldpunt verwarde personen zal het Rijk middelen beschikbaar stellen. Zodra deze bekend zijn worden zij voor deze nieuwe taak geraamd. De verwachting is dat met de meicirculaire 2019 de gelden toegekend gaan worden;
- De ramingen 2020-2023 zijn op basis van het ondernemingsplan Senzer 2020. Daarbij is voorlopig rekening gehouden met een extra bijdrage vanuit de gemeenten gezien de tekorten in het aangeboden ondernemingsplan;
- De uitvoeringskosten zijn op basis van de begroting 2020 en meerjarenraming 2020-2023 GR Peelgemeenten;
- De ramingen zijn op basis van regionale afspraken voor ondermeer Veilig thuis, Spoed eisende zorg (SEZ), Jeugdbescherming (JB) en Jeugdreclassering (JR);

Onderzoek VNG jeugd

De VNG heeft op 24 april 2019 een onderzoek gepubliceerd naar de kosten jeugd bij gemeenten. Dit is zowel een volumeonderzoek als diepteonderzoek.

Het volume-onderzoek laat een toename zien van het aantal jongeren dat jeugdhulp krijgt tussen 2015 en 2017 van 12,1%. In combinatie met de efficiencykorting van 450 miljoen is

de toename van het aantal jongeren dat jeugdhulp krijgt een belangrijke verklaring voor de tekorten bij veel gemeenten.

Over het diepte-onderzoek geeft de VNG het volgende aan: “Het onderzoek laat zien dat begrenzen in de Jeugdwet niet eenvoudig is, waardoor het een utopie is dat gemeenten alleen met eigen maatregelen, en maatregelen van het kabinet dit dossier de komende jaren financieel in control krijgen. Wij dringen er bij het kabinet en coalitie op aan om dit bij de voorjaarsnota te regelen. Zeker omdat we zien dat door deze overbesteding op de jeugdzorg andere essentiële investeringen in de knel komen en lasten voor de inwoners ongewild stijgen.”

De VNG heeft in bestuurlijke gesprekken met het kabinet op basis van de concept-uitkomsten van de onderzoeken het belang van structureel meer geld voor jeugdhulp aangegeven.

In mei 2019 zijn berichten verschenen dat het Rijk in de meicirculaire 2019 extra middelen voor jeugdzorg ter beschikking gaat stellen. Voor 2019 zou dit gaan om € 350 miljoen extra en de drie jaren daarna € 190 miljoen. In de begroting 2019-2022 is hier nog geen rekening mee gehouden. Voor de jaren 2020 tot en met 2022 zal dit jaarlijks € 285.000 voor onze gemeente betekenen. Deze bedragen zijn nu meegenomen in de Kadernota 2020.

3. Financiële uitgangspunten begroting 2020 – 2023

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan de financiële uitgangspunten opgenomen voor de meerjarenraming 2020-2023. Dit vormt de technische basis voor verdere uitwerking van de begroting.

Daarbij is rekening gehouden met de uitgangspunten uit het 'Herstelplan eigen vermogen 2012-2025', welke op 5 april 2012 door de gemeenteraad is vastgesteld.

3.2 Basiscijfers begroting 2020

Bij het opstellen van de begroting 2020 worden de volgende richtlijnen gehanteerd:

a. Kerngegevens/groei van de gemeente:

In de begroting wordt rekening gehouden met groei van de inwonersaantallen en het aantal woningen. Ten aanzien hiervan is uitgegaan van de volgende aantallen:

Omschrijving	Aantallen per 1 januari				
	2019	2020	2021	2022	2023
Inwoneraantallen	30.447	30.572	30.697	30.822	30.947
Aantal woningen	12.805	12.993	13.163	13.367	13.622

Deze cijfers zijn van belang voor berekening van de algemene uitkering.

Het aantal woningen is op basis van de regionale opgave voor Gemert-Bakel om in tien jaar het aantal woningen met 1200 woningen te laten groeien en de onderliggende woningbouwplanning.

b. Loonkostenontwikkeling:

De huidige cao gemeenten loopt tot 1 januari 2019. Onbekend is nog wat de stijging van de persoonslasten zullen worden in 2019 en 2020.

22 maart 2019 was het vijfde overleg over de Cao Gemeenten 2019. Na dit overleg werd duidelijk dat de verwachtingen van gemeentelijke werkgevers en vakbonden ver uit elkaar liggen, zowel voor loon als verlof. De VNG heeft op 22 maart aangeboden om de salarissen per 1 april van dit jaar met 2,5% te verhogen en op 1 april van volgend jaar met 2% inclusief 0,8% via het IKB. De vakbonden hebben een voorstel gedaan voor structureel 4% in 2019 en structureel ongeveer 3,5% in 2020.

Voor 2020 gaan wij vooralsnog uit van een stijging van de salariskosten van 3,5%. Daarmee sluiten we aan op de septembercirculaire algemene uitkering 2018 voor de jaarschijf 2020 en op de stijgingen waar diverse gemeenschappelijke regelingen mee rekenen voor personeel.

Deze kosten zijn niet opgenomen in de voorliggende Kadernota omdat compensatie voor loonkosten plaatsvindt in de meicirculaire 2019.

c. Prijsontwikkeling budgetten:

Het Centraal Planbureau verwacht voor 2020 een gemiddelde inflatie stijging van afgerond 1,5% per jaar (overheidsconsumptie Imoc). Aan de lastenkant verhogen wij budgetten, evenals voorgaande jaren, niet standaard met een inflatiepercentage.

Het aantal woningen in Gemert-Bakel neemt jaarlijks toe. Als gevolg van dergelijke uitbreidingen neemt ook het areaal te onderhouden openbare ruimte toe. In deze Kadernota is rekening gehouden met deze meerkosten.

Gezien de financiële positie van de gemeente Gemert-Bakel en de stijgende lasten vinden wij het acceptabel dat er een percentage voor inflatie van 1,5% wordt toegepast aan de batenkant. Daarnaast wordt de OZB structureel verhoogd met 8,5% in 2020 bovenop het inflatiepercentage van 1,5%. Deze stijging van het OZB tarief is voorlopig en afhankelijk van de uitkomsten meicirculaire 2019. De tarieven stijgen dan als volgt:

Inkomst	2020	2021	2022	2023
OZB	10%	1,5%	1,5%	1,5%
Toeristenbelasting	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Hondenbelasting	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Afval *	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Riool **	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%
Leges ***	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Overige	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%

Uitgezonderd op de inflatiestijging is de reclamebelasting. De gemeente int reclamebelasting maar deze wordt terug ter beschikking aan de ondernemers gesteld. Het doorberekenen van inflatiestijging heeft daarom geen effect op de gemeentelijke begroting.

* De conceptbegroting van 2020 van Blink is gebaseerd op de begroting van 2019. In deze begroting zijn meer realistische indexeringen opgenomen, met als gevolg dat de kosten stijgen. Om de stijging van de kosten op te vangen is een verhoging van de afvalstoffenheffing (vastrecht en/of DIFTAR) voor 2020 onvermijdelijk om 100 procent kostendekkend te zijn. Dit zal hoger uitvallen dan de genoemde 1,5% inflatie.

**Voor riool heeft uw gemeenteraad in december 2018 besloten om vanaf 2020 bovenop de inflatie een tariefsverhoging van 2,5% toe te passen.

***Voor leges staat nu het inflatiecijfer opgenomen. Uitgangspunt is dat leges 100% kostendekkend zijn. De kosten van vergunningen zijn in belangrijke mate personeelskosten. De loonkosten zullen harder stijgen dan met de genoemde 1,5%. Om 100% kostendekkend te blijven zullen naar verwachting de tarieven leges dan ook harder stijgen. Met welk percentage is nu nog onbekend. Dit wordt meegenomen in de uiteindelijke begroting.

d. Afschrijven

Voor de afschrijvingsmethodiek en de afschrijvingstermijnen worden de bepalingen gevolgd zoals vastgesteld in de gemeentelijke financiële verordening van juli 2017. In deze verordening is bepaald dat er gestart wordt met afschrijven in het jaar volgend op het gereedkomen van de investering. De provincie heeft ons erop gewezen dat in dat geval er sprake is van een incidentele bate, die opgenomen dient te worden in het overzicht van incidentele baten en lasten. Wij zullen hier rekening mee houden.

e. Overheadpercentage

Om de gemeenteraad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead van de organisatie heeft de BBV met ingang van 2017 verplicht dat de overhead apart opgenomen wordt in de begroting. Deze overhead maakt geen onderdeel meer uit van de portefeuilles zelf. In de portefeuilles staan enkel de kosten die betrekking hebben op het primaire proces.

Overhead bestaat volgens de BBV uit:

1. Leidinggevenden primair proces (hiërarchisch).
2. Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
3. P&O / HRM.
4. Inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement).
5. Interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie.
6. Juridische zaken.
7. Bestuurszaken en Bestuursondersteuning.
8. Informatievoorziening en automatisering (ICT).
9. Facilitaire zaken en Huisvesting.
10. Documentaire informatievoorziening (DIV).

In het BBV is één uitzondering gemaakt op het verplicht centraal begroten en verantwoorden van overhead. Dit betreft de toerekening van overhead aan grondexploitaties en te activeren investeringen. Deze uitzondering is gemaakt, omdat het niet toerekenen van overhead aan dergelijke investeringen anders zou leiden tot een financiële wijziging van de begroting.

Voor de tariefbepaling uren ten behoeve van gesloten financieringen dient daarom een overheadpercentage te worden bepaald. De rekensom die hiervoor wordt gehanteerd is de totale overheadkosten op basis BBV gedeeld door de directe loonkosten. Naar schatting zal dit voor 2020 ongeveer op 65% komen liggen.

f. Rente nieuwe leningen

De rentetarieven voor nieuwe leningen zijn onverminderd laag. Op dit moment zijn de actuele tarieven:

Tarieven (maart 2019)	%
1-maands lening	-/- 0,38%
5 jaar	0,38%
10 jaar	1,01%
25 jaar	1,71%

Algemeen wordt verwacht dat de tarieven zullen stijgen, hoewel dat voorgaande jaren ook de verwachting was en niet is uitgekomen. Voorzichtigheidshalve zal worden gerekend met een rentepercentage van 0,5% voor kort geld (< 1 jaar) en bij nieuwe investeringen met een rentepercentage van 2,5% voor lang geld (> 1 jaar).

g. Rente bouwgrondexploitatie en gesloten financieringen

De toe te rekenen rente aan de bouwgrondexploitatie wordt bepaald op basis van de door de commissie BBV voorgeschreven rekenwijze in de "Notitie grondexploitaties 2016". Voor 2020 komt dit percentage naar verwachting uit op 3,4%. Dit percentage wordt ook gehanteerd voor het bepalen van de kostendekkenheid riool en afval.

h. Onvoorziene uitgaven

In de begroting 2019-2022 is een jaarlijks bedrag opgenomen van € 70.000 voor de post Onvoorziene uitgaven. Aan dit bedrag wordt € 50.000 toegevoegd. In de begroting 2020-2023 is daarom jaarlijks € 120.000 beschikbaar voor post Onvoorzien.

Gegeven het karakter van de post Onvoorziene uitgaven moet deze voor alle mogelijke zaken aangewend kunnen worden. Het BBV geeft geen nadere regels voor het omgaan met de post Onvoorziene uitgaven. Door de raad zijn in de financiële verordening geen beperkingen aan de bestedingsrichting van de post Onvoorziene uitgaven opgenomen. Het college zal de drie O's: onuitstelbaar, onontkoombaar, onvoorzienbaar als richtlijn hanteren.

De post Onvoorziene uitgaven wordt, uit het oogpunt van een verantwoord financieel beleid, aangewend voor incidentele uitgaven.

De gemeenteraad besluit over uitgaven uit de post Onvoorziene uitgaven. Het college is wel gemandateerd over de post Onvoorziene uitgaven te mogen beschikken als de uitgave niet meer bedraagt dan € 5.000. Via de financiële rapportages wordt de raad periodiek geïnformeerd over het verloop van de post Onvoorziene uitgaven.

i. Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Voor de berekening van de algemene uitkering wordt voor de begroting 2020 uitgegaan van de septembercirculaire 2019 van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (constante prijzen). Het oormerken van specifieke extra middelen gaat niet standaard maar is een separate afweging.

Herziening gemeentefonds

In juni 2018 heeft de minister van Binnenlandse Zaken aan de Tweede Kamer gemeld te werken aan een herziening van het totale gemeentefonds per 2021. Met deze herziening van het gemeentefonds wordt onder meer beoogd om de vastgestelde knelpunten in de verdeling van de middelen voor het sociaal domein op te lossen.

Het doel van de herziening van het gemeentefonds is te komen tot een volledige en integrale herijking van het gemeentefonds. Alle uitgavenclusters worden bij de herziening betrokken, evenals de manier waarop de inkomsten van gemeenten verevend worden. Het ministerie van BZK heeft gekozen voor een verdeelonderzoek langs twee sporen ("percelen"). Een voor het sociaal domein (de evaluatie verdeelmodellen sociaal domein) en een voor het "klassiek gemeentefonds" (de overige delen van het gemeentefonds).

Het is de bedoeling om de nieuwe verdeelmodellen in 2021 in te voeren. Dat betekent dat de uitkomsten van het verdeelonderzoek in de meicirculaire van 2020 worden gepubliceerd. De onderzoeken door externe bureaus zullen eind 2019 zijn afgerond.

In deze Kadernota 2020 is daarom nog geen rekening gehouden met deze herziening. In paragraaf 2.3 van deze Kadernota wordt verwezen naar een verzoek van het VNG aan het Rijk voor meer middelen jeugd. Dit verzoek loopt naast deze herziening.

j. Toerekening ambtelijke kosten aan bouwgrondexploitatie

Net zoals voorgaande jaren wordt de toerekening van ambtelijke kosten aan de bouwgrondexploitatie gemaximaliseerd op € 500.000 per jaar.

3.3 Risico's

Weerstandsvermogen

In de jaarrekening 2018 is het weerstandsvermogen berekend op € 7.097.800. Het aanwezige weerstandsvermogen wordt bepaald door onderstaande posten.

Bestanddeel weerstandscapaciteit	Incidenteel	Structureel
Algemene Reserve	x	
Bestemmingsreserve	x	
Voorzieningen (in specifieke gevallen)	x	
Onbenutte belastingcapaciteit		x
Vrije begrotingsruimte	x	x
Kostenreductie		x

De stand van zaken is als volgt per 31-12-2018:

Benodigd weerstandsvermogen	€ 6.917.800
Huidig weerstandsvermogen 31-12-2018	€ 5.822.507
Stand algemene reserve	€ 185.000
Algemene reserve bouwgrond	€ 5.483.507
Vrije begrotingsruimte (na 1 ^e financiële rapportage 2019)	€ 154.000
Weerstandsvermogen nog aan te vullen voor resultaatbestemming	€ 1.095.293

Ten opzichte van de vorige jaarrekening is het risicoprofiel met ruim 1 miljoen euro gedaald, van afgerond 8 miljoen euro naar afgerond 7 miljoen euro.

Dit heeft voornamelijk te maken met de bouwgrondexploitatie. In de risico inschatting voor De Vrije Erven was vorig jaar nog rekening gehouden met een mogelijk noodzakelijke daling van de grondprijzen. In december 2018 zijn de grondprijzen naar beneden bijgesteld voor dit plan via een raadsbesluit. Dit geeft een hogere voorziening van € 750.000 en daarmee kan het oorspronkelijk ingecalculerde risico op daling grondprijzen voor dit plan komen te vervallen. Verder zijn de marktrisico's op diverse plannen kleiner geworden (De Fuik, Smartpark enzovoort) door gerealiseerde verkopen of verkopen die concreet op de planning staan.

Op 5 april 2012 is het 'Herstelplan eigen vermogen 2012-2025' vastgesteld door de gemeenteraad. In juli 2016 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen dat de storting in de algemene reserve ten behoeve van opbouw van het weerstandsvermogen structureel € 500.000 per jaar dient te bedragen. Dit bedrag is in deze Kadernota bijgesteld naar een structureel bedrag van € 250.000 vanaf 2020. Het college acht dit verantwoord gezien het huidige aanwezige weerstandsvermogen van € 5,8 miljoen.

3.4 Reserves en voorzieningen

Hoogte storting in reserves en voorzieningen

De dotatie voor 2020 en verder wordt in principe op hetzelfde niveau gehouden zoals in de meerjarenraming 2019-2022 is opgenomen met uitzondering in geval een beheerplan is geactualiseerd.

Inflatietoevoeging reserves en voorzieningen:

De toevoeging van inflatie aan de reserves is bij de begroting 2015 komen te vervallen. Er wordt verder standaard geen inflatiecorrectie toegevoegd aan de voorzieningen. Bij de begroting 2019 heeft de provincie er op gewezen dat een storting in een voorziening jaarlijks gelijk moet blijven en niet jaarlijks mag oplopen. Dat zullen wij toepassen in de begroting 2020.

3.5 Tarieven 2020

OZB

Voor 2020 worden de volgende uitgangspunten gehanteerd.

- Voor 2020 en verder een jaarlijkse inflatiestijging van 1,5% toepassen;
- Structurele verhoging OZB bovenop inflatie met 8,5%;
- Areaaluitbreiding van € 53.000 (heeft geen invloed op tarief).

Geraamde OZB opbrengst	2020	2021	2022	2023
Was	7.959	8.135	8.311	8.436
Wordt	8.636	8.822	9.008	9.144
Verschil	677	687	697	708

Bedragen maal € 1.000

Afvalstoffenheffing en rioolheffing

Bij de vaststelling van de tarieven van de afvalstoffenheffing en rioolheffing zal worden uitgegaan van volledige kostendekking. Voor de rioolheffing heeft uw gemeenteraad in december 2018 een besluit genomen over de ontwikkeling van tarieven de komende jaren. Dit besluit was als volgt:

“De rioolheffing naast de reguliere inflatiecorrectie vanaf 2020 beleidsmatig met 2,5 % te verhogen gedurende de planperiode en dit mee te nemen in de kadernota 2020”

De inflatie voor 2020 komt neer op 1,5%. De tarieven voor riool zullen daarom met 4% stijgen de komende jaren.

De kosten van afval zijn gestegen en de tarieven zullen daarom met meer dan het inflatiepercentage stijgen is de verwachting.

Leges

Kostendekkende tarieven is het uitgangspunt.

Voor de leges worden, naast materiele kosten, in hoofdzaak personeelslasten gemaakt. Voor het personele deel zullen de tarieven de stijging in personeelslasten volgen op basis van cao. Voor de materiele component binnen de legesberekening wordt het inflatiepercentage van 1,5% gehanteerd.

Verhuur gebouwen en sportaccommodaties

De tarieven voor de binnen- en buitensportaccommodaties worden gebaseerd op de huidige tarieven vermeerderd met de verwachte inflatie van 1,5%. Bij onze overige gebouwen volgen we de contractueel afgesproken indexaties.

Begraafplaatsen

Voor de tarieven van de gemeentelijke begraafplaatsen volgen wij de tarieven van de parochie.

Bouwgrondexploitatie

Voor de grondprijzen krijgt de gemeenteraad een voorstel in december 2019 aangeboden.

Met de verwachte winsten in de bouwgrondexploitatie wordt niet gerekend in de begroting. Op het moment dat er winsten behaald worden zijn dat incidentele voordelen in de betreffende jaarrekening. Voor verwachte verliezen wordt direct een voorziening genomen.

3.6 Fiscale ontwikkelingen

Vennootschapsbelasting

Overheden zijn door een wetwijziging vanaf 2016 voortaan Vpb-plichtig voor hun ondernemersactiviteiten. Doel hiervan is het scheppen van een gelijk speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Daartoe moeten overheden die winst behalen met activiteiten die concurreren met de 'markt', voortaan vennootschapsbelasting gaan betalen.

Naar verwachting blijft de heffing van vennootschapsbelasting bij onze gemeente beperkt tot de activiteiten binnen de gemeentelijke bouwgrondexploitatie. Een heffing komt ten last van de reserve bouwgrondexploitatie. In de huidige berekeningen van de bouwgrondexploitatie is geen bedrag opgenomen. Lang waren er landelijk nog geen definitieve standpunten over de toepassing van de regelgeving bij gemeenten. Inmiddels begint dit meer vorm te krijgen. De belastingdienst hanteert daarbij een aantal basisuitgangspunten. Voor de rente wijkt de gemeente Gemert-Bakel daarin af van het gemiddelde. De gemeente heeft een grotere leningportefeuille dan de gemiddelde gemeenten in Nederland en daardoor een hoger gemiddeld rentepercentage voor de bouwgrondexploitatie. Wij zijn daarom in februari 2019 in overleg getreden met de belastingdienst om te komen tot een vaststellingsovereenkomst (VSO) voor onze aangifte VPB.

4. Doorkijk 2020 - 2023

4.1 Inleiding

Basis voor de Kadernota 2020 is de meerjarenraming 2019-2022 zoals vastgesteld in de gemeenteraad van 8 november 2018. Sindsdien hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan. Die worden in dit hoofdstuk weergegeven.

4.2 Besluitvorming gemeente na vaststelling meerjarenraming 2019-2022

De gemeenteraad heeft na vaststelling van de begroting 2019 een aantal besluiten genomen met invloed op de meerjarenraming 2019-2022. Daarnaast is in dit overzicht de 2^e financiële rapportage 2019 (*) opgenomen. Dit document krijgt u gelijktijdig met deze Kadernota 2020 ter besluitvorming aangeboden.

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
3 ^e financiële rapportage 2018	22N	103N	103N	103N
GAC atletiekbaan	13N	13N	13N	12N
Extra tijdelijke lesgebouwen Kindcentrum De Samenstroom	27N	27N	27N	26N
1 ^e financiële rapportage 2019	329N	326N	322N	322N
2 ^e financiële rapportage 2019*	23V	23V	23V	23V
Totaal effect	368N	446N	442N	440N

Bedragen * €1.000

4.3 Gemeenschappelijke regelingen

Bij de gemeenschappelijke regelingen volgen wij de (ontwerp)begrotingen 2020 zoals aangeboden aan de gemeenteraad.

Door verwachte stijging van personeelslasten als gevolg van de huidige cao-onderhandelingen zien we over de gehele linie een grotere stijging in gemeentelijke bijdragen dan voorgaande jaren.

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
BIZOB	26N	26N	26N	26N
BSOB	30N	30N	30N	30N
GGD	27N	28N	31N	43N
GR Peelgemeenten	53N	64N	83N	146N
Innovatiehuis	95N	55N	55N	55N
MRE	3N	3N	3N	3N
ODZOB (regionaal operationeel kader, milieutoezicht)	0	18N	36N	54N
Senzer*	242N	242N	242N	242N
VRBZO	52N	52N	52N	52N
Totaal effect	528N	518N	558N	651N

*Senzer heeft aan de gemeenten een ondernemingsplan 2020 aangeboden met daarin voor alle jaren (2020 t/m 2023) een tekort. Het tekort bedraagt € 5,7 miljoen in 2020 aflopend naar € 3,5 miljoen in 2023. Het is ook voor een gemeenschappelijke regeling niet toegestaan een begroting te presenteren welke niet (structureel) sluitend is. De sanctie hierop is preventief toezicht waarna de gemeenschappelijke regeling een plan moet opstellen om de begroting alsnog sluitend te maken.

De belangrijkste oorzaak voor de tekorten in de begroting is een daling van het BUIG-budget van het Rijk. In het ondernemingsplan 2020 van Senzer zijn een aantal tegenmaatregelen meegenomen, namelijk een reductie van de eigen formatie van Senzer en het invoeren van een prijsindexering (cao-indexering) van de gemeentelijke bijdrage vanaf 2020. In de door u op 22 mei 2019 vastgestelde zienswijze op het ondernemingsplan geeft u aan met deze indexering akkoord te gaan. Het is echter duidelijk dat er meer moet gebeuren om tot een structureel sluitende begroting te komen. U heeft in de zienswijze daarom ook aangegeven dat er gekeken moet worden naar de mogelijkheden die er liggen binnen de bedrijfsvoering van Senzer zelf.

Het in deze Kadernota 2020 opgenomen bedrag van € 242.000 betreft de per saldo extra gemeentelijke bijdrage op het moment Senzer niet lukt om zelfstandig een sluitende begroting aan te bieden. Basis voor berekening van deze € 242.000 is het ondernemingsplan 2020 zoals u op 22 mei heeft behandeld in de gemeenteraad. In dit ondernemingsplan is nog niet verwerkt de extra korting op BUIG middelen waar gemeenten en daarmee Senzer begin mei 2019 is geconfronteerd.

4.4 Raming 3D's

Conform de voorschriften worden de kosten voor 3D's reëel geraamd. De zorgkosten gaven het volgende beeld de afgelopen jaren.

	Werkelijk			Realisatie	Begroot			
	2015	2016	2017	Q4 2018	2019	2020	2021	2022
Wmo nieuw	1.498	1.699	2.076	2.121	2.108	2.187	2.271	2.350
Wmo bestaand	2.461	2.311	2.432	2.719	2.694	2.737	2.778	2.817
Jeugd	4.732	5.447	6.186	5.784	5.891	6.113	6.588	6.688
BMS	617	672	661	709	676	676	661	661
Totaal	9.308	10.129	11.355	11.333	11.369	11.713	12.298	12.516

De prognose van de GR Peelgemeenten over Q1 2019 was nog niet afgegeven door het AB van GR Peelgemeenten tijdens het opstellen van deze Kadernota en is daarom niet in dit overzicht opgenomen.

Risico Senzer

Senzer is met de septembercirculaire 2018 geconfronteerd met een substantiële daling van de BUIG-middelen (= Bundeling Uitkeringen Gemeenten) voor de jaren 2019 en verder. Mede hierdoor is een tekort in hun begroting ontstaan van € 5,7 miljoen in 2020 aflopend tot een tekort van € 3,5 miljoen in 2023. Zie ook de toelichting hierop in paragraaf 4.3 gemeenschappelijke regelingen.

4.5 Bijramingen budgetten en wensen nieuw beleid

Naast de al genomen raadsbesluiten en te volgen gemeenschappelijke regelingen worden de volgende bijstellingen voorgesteld via deze Kadernota.

Gezien het aantal bijstelling is er voor gekozen de toelichting daarop in een aparte bijlage te plaatsen. Via de nummering van de wensen is de toelichting in de bijlage vindbaar.

Nr.	Omschrijving	2020	2021	2022	2023
1	Uitvoeringskosten integraal veiligheidsbeleid	5N	5N	5N	5N
2	Uitvoeringsplan RIE	20N	0	0	0
3	Duurzaamheid RES	40N	5N	5N	5N
4	Oppervlakteberekeningen t.b.v. BSOB	25N	0	0	0
5	Obliedfoto's	12N	12N	12N	12N
6	Brandmeldinstallatie De Eendracht	0	12N	12N	12N
7	Beleid vastgoed sport	50N	25N	25N	0
8	Verhogen Post Onvoorzien	50N	50N	50N	50N
9	Renovaties sportvelden en veldinrichtingen buitensport accommodaties inclusief veldverlichting	0	25N	30N	36N
10	GVP verkeersveiligheidsplan	20N	0	0	0
11	Verbod chemische onkruidbestrijding op sportvelden	22N	22N	22N	22N
12	Verplaatsing groencompostering	7N	45N	45N	45N
13	Leges kapvergunningen ramen kosten eigen aanvragen	4N	4N	4N	4N
14	Uitbreiding kleedlokalen HC Gemert naar aanleiding van 3e hockeyveld	0	6N	6N	6N
15	Kruising Groeskuilen-Lodderdijk n.a.v. supermarkt	0	15N	15N	15N
16	Buurtsportcoaches voorzetten	21N	67N	67N	67N
17	Cao verhoging NT2	15N	15N	15N	15N
18	Opstellen integraal huisvestingsplan onderwijs	25N	0	0	0
19	Kluppluz voorzetten (budgetneutraal)	0	0	0	0
20	Pandelaar eerste inrichting	14N	0	0	0
21	Stoere Stap (budgetneutraal)	0	0	0	0
22	Clientbetrokkenheid/Burgerpanel adviesgroep SD	4N	4N	4N	4N
23	Centrumontwikkeling Bakel: Eén echt Wilbertsplein maken.	0	4N	4N	4N
24	Vorbereidingskrediet centrumontwikkeling Bakel	0	8N	7N	7N
25	Onderzoek naar woningbehoefte	10N	0	0	10N
26	Mobiliteit leefbaarheid N279	0	0	19N	18N
27	Mobiliteit snelfietsroute Gemert-Helmond uitvoering (2023)	0	0	0	0
28	Mobiliteit snelfietsroute Gemert-Eindhoven: Deel Gemert-Laarbeek	0	0	0	0

	uitvoering (2023)				
29	Mobiliteit bushalte Pastoor Poellplein (2023)	0	0	0	0
30	Invoering / voorbereiding Omgevingswet	234N	329N	331N	222N
31	Actualiseren momentenlijst	29N	27N	0	0
32	Aanpassingen legionella	100N	0	0	0
33	Opmerking provincie over beheerplan wegen storting gelijkmatig laten verlopen	20N	8N	5V	5V
34	Areaal uitbreiding DDVO met Senzer: Toename areaal	35N	35N	35N	35N
35	Areaal uitbreiding DDVO met Senzer: Autonoom op basis van cao	26N	26N	26N	26N
36	Areaaluitbreiding ecologisch maaibeheer en maaien openbaar plantsoen	8N	8N	8N	8N
37	Areaaluitbreiding straatreiniging	10N	10N	10N	10N
	Totaal	806N	767N	752N	633N

4.5 Niet opgenomen wensen nieuw beleid

Via deze paragraaf wil het college de gemeenteraad informeren over een aantal wensen die door het college in overweging zijn genomen maar uiteindelijk niet als wens zijn opgevoerd.

Het betreft de volgende wensen:

- Investerings sporthallen Molenbroek op basis van wensen verenigingen;
- Preventie alcohol en drugs;
- Voorbereidingskrediet Berglarenschool;
- Investering Berglarenschool.

Deze wensen zijn niet opgenomen in de Kadernota als aanpassing omdat het geen verplichte uitgaven betreffen en omdat er keuzes zijn gemaakt in de aan te vragen gelden.

Nr.	Omschrijving	2020	2021	2022	2023
38	Investering sporthallen Molenbroek op basis van wensen verenigingen	0	39N	39N	39N
39	Preventie alcohol en drugs	22N	20N	0	0
40	Voorbereidingskrediet Berglarenschool	0	0	34N	33N
41	Investering Berglarenschool	0	0	0	240N
	Totaal	22N	59N	73N	312N

In de bijlage is een uitgebreidere toelichting beschikbaar. Via de nummering van de wensen is de toelichting in de bijlage vindbaar.

4.6 Maatregelen

Om een sluitende Kadernota 2020 te kunnen aanbieden zijn een aantal maatregelen nodig. Deze maatregelen zijn:

- Lagere storting voor opbouw weerstandsvermogen;
- Verkoop panden;
- Meicirculaire Jeugd;
- OZB verhoging 8,5%.

Het college heeft daarbij nadrukkelijk gekozen het voorzieningenniveau in stand te houden. Hieronder een toelichting per maatregel:

Lagere storting voor opbouw weerstandsvermogen

In de jaarrekening 2018 is de Algemene reserve bouwgrond fors gestegen naar € 5,5 miljoen. Tezamen met de Algemene reserve vormt dat het aanwezige weerstandsvermogen van de gemeente van 5,7 miljoen. Benodigd is een weerstandsvermogen van € 7 miljoen. Een lagere storting (van € 500.000 naar € 250.000) voor opbouw van het weerstandsvermogen acht het college verantwoord gezien deze ontwikkeling.

Verkoop panden

Er zijn een aantal panden in bezit van de gemeente met geen of een lage boekwaarde. Door deze te verkopen panden kan een eenmalig voordeel worden behaald. Daarnaast kan een deel van de voorziening gebouwen vrijvallen omdat het niet meer nodig is geld op zij te zetten voor toekomstig onderhoud van deze panden.

Meicirculaire Jeugd

In mei 2019 zijn berichten verschenen dat het Rijk in de meicirculaire 2019 extra middelen voor jeugdzorg ter beschikking gaat stellen. Voor 2019 zou dit gaan om € 350 miljoen extra en de drie jaren daarna € 190 miljoen. In de begroting is hier nog geen rekening mee gehouden. Voor de jaren 2020 tot en met 2022 zal dit jaarlijks € 285.000 betekenen. Deze bedragen zijn nu meegenomen in de Kadernota 2020.

OZB verhoging met 8,5%

Jaarlijks wordt er gerekend met 1,5% inflatie op OZB. Daarboven komt nu een structureel extra verhoging van 8,5% welke structureel € 677.000 oplevert.

De stijging van OZB is afhankelijk van de uitkomsten van de meicirculaire 2019.

5. Totaaloverzicht

Samengevat ziet de Kadernota 2020 er als volgt uit:

	2020	2021	2022	2023
Saldo meerjarenraming 2019-2022 (november 2018)	659V	916V	1.397V	1.522V
Storting in algemene reserve opbouw weerstandsvermogen	250N	250N	250N	250N
Saldo meerjarenraming 2020-2023 na storting	409V	666V	1.147V	1.272V
Bijstellingen				
• Al genomen raadsbesluiten	368N	446N	442N	440N
• Gemeenschappelijke regelingen	528N	518N	558N	651N
• Bijramingen budgetten en wensen nieuw beleid	806N	767N	752N	633N
• Algemene uitkering meicirculaire 2019	PM	PM	PM	PM
Totaal bijstellingen	1.702N	1.731N	1.752N	1.724N
Herzien begrotingssaldo inclusief nieuw beleid	1.293N	1.065N	605N	452N
Maatregelen				
• Meeropbrengsten panden	450V	110V	0	0
• Vrijval voorziening panden	61V	0	0	0
• Meicirculaire Jeugd	285V	285V	285V	0
• OZB verhoging 8,5% bovenop inflatie	677V	687V	697V	708V
Totaal maatregelen	1.473V	1.082V	982V	708V
Eindsaldo begroting 2020-2023	180V	17V	377V	256V